

Identiteit in de vakken, een interview

D. Janse

Dit materiaal is onderdeel van het compendium christelijk leraarschap dat samengesteld is door het lectoraat Christelijk leraarschap van Driestar hogeschool. Zie ook www.christelijkleraarschap.nl.

Samenvatting

Dit document bevat een interview gehouden aan de hand van de tool 'vragenlijst – wat maakt christelijk onderwijs christelijk.' Vanuit vier invalshoeken worden vragen gesteld aan een vak uit de exacte hoek. (1) Het vak als verbijzondering van een aspect van de werkelijkheid. (2) Het vak als deel van die gehele werkelijkheid, met de nadruk op dat laatste. (3) De gebrokenheid en de doorwerking van de zonde, zichtbaar in het vakgebied. (4) De mogelijkheid van genadig herstel door de kracht van Christus. Een losse vragenlijst bevindt zich in dit compendium.

Bronvermelding

Dit compendium en een nog te publiceren onderzoek.

Thema *

Leerstof

Gebruik **

Handen

Plaatsingsdatum

2015

Gerelateerde artikelen

Zie de tool: Vragenlijst – Wat maakt christelijk onderwijs christelijk?

Trefwoorden

Christelijke onderwijs, identiteit, curriculum, vaksectie, vakinhoud en identiteit

* In het compendium wordt al het materiaal verdeeld over de acht thema's van christelijk leraarschap: *onderwijs, inspiratiebronnen, leraar, leerling, leerstof, didactiek, schoolteam, leidinggevenden*.

** Het materiaal kan gebruikt worden als onderbouwing en visievorming (*hoofd*), bezinning en reflectie (*hart*) of biedt concrete handreikingen en voorbeelden (*handen*).

Christelijke identiteit in zaakvakken.

Dit document bevat een interview gehouden aan de hand van de tool 'vragenlijst – wat maakt christelijk onderwijs christelijk.' Overigens in iets gewijzigde vorm, omdat het onderzoek waar dit interview deel van uitmaakt zelf een geheel eigen insteek heeft gehad. Vanuit onder andere vier invalshoeken worden vragen gesteld aan een vak(collega) uit de exacte hoek.

Inhoud

Inleidende vragen over identiteit in christelijk vakonderwijs.	1
(1) Het vak als verbijzondering van een aspect van de werkelijkheid.	3
(2) Het vak als deel van die gehele werkelijkheid, met de nadruk op dat laatste.	6
(3) De gebrokenheid en de doorwerking van de zonde, zichtbaar in het vakgebied.	10
(4) De mogelijkheid van genadig herstel door de kracht van Christus.....	11

Een losse vragenlijst bevindt zich in dit compendium

I = interviewer

R = respondent

Inleidende vragen over identiteit in christelijk vakonderwijs.

I

Voordat we heel toegespitst de vragen stellen, heb ik de vraag neergelegd, als je gewoon voor jezelf praat en aangeeft, waar zit nou de christelijke identiteit bij jouw lessen?

R

Ja, en dan vak gerelateerd, denk ik he, vooral? Pedagogiek zit ook natuurlijk in het voorbeeld van leven en handelen

I

Ja, noem het rustig, want het valt vaak niet te scheiden dat soort dingen.

R

Ik heb deze vragen ook voorbereid, ik heb daar twee hoofdpunten benoemd, enerzijds de schepping bewonderen, dat probeer ik de leerlingen mee te geven, dus het complexe van de schepping, het schone in de schepping, daar heb ik straks nog wat voorbeelden bij. En anderzijds de wetenschap relativeren, dus dat de wetenschap vaak beweert dat iets helemaal uitgezocht is en bewezen en met feiten het materiaal ondersteunt, dus dat is het dan, vaak ga ik er dan ook even naar toe van ja maar

ze hebben een ontzettend klein raampje genomen, dat is dan gedefinieerd en daar gaan ze dan wat proeven doen en wat metingen en in dat raampje is dat dan akkoord, maar dat wordt vervolgens voor waar in de hele schepping neergezet en dat is natuurlijk wel een hele gevaarlijke. Dus dat zijn ja de twee hoofdlijnen, schepping - bewonderen, wetenschap - relativiseren, want ik merk gewoon dat de wetenschap eigenlijk ontzettend ja hoe moet je dat zeggen trots of hoogmoedig is, ja ze zeggen gewoon dit is het en daarnaast is eigenlijk niets. Alles wat niet wetenschap is dat is nou ja eigenlijk niet serieus dus, dat probeer ik dan ook duidelijk te maken. Wetenschap is niet neutraal merk ik heel vaak, niet altijd.

I

Oké en dat spits je toe bij de leerlingen zowel op de methodiek als het resultaat? Ik kan me dat heel goed voorstellen, zeker bij schepping en bewondering, door alle leerjaren heen, en dat tweede aspect, zit dat nog met onderbouw of bovenbouw?

R

Ja dat is natuurlijk ehm, dat doe je niet in de brugklas. Ik geef ook niet les in de brugklas, maar toch kun je al vrij snel beginnen tegen de gedachte van een model, dat doen we in de derde klas al, dat je zegt: een model is gewoon een beperking van de werkelijkheid, maar dat model is voldoende om een verschijnsel te verklaren. Noem het verdampen van een vloeistof, dan kun je met moleculen volstaan, dat je zegt een deeltje bestaat uit kleine bolletjes die dezelfde eigenschap hebben en die bolletjes die hebben een bepaald gedrag, aantrekkingskracht, loslaten, zo kun je verdampen of die fasen overal verklaren, maar dan kun je natuurlijk al duidelijk maken dat dat natuurlijk niet de werkelijkheid is.

I

Zijn dat momenten die toevallig zo opkomen of bouwen jullie ook echt dingen in? Bespreek je dit met elkaar als sectie?

R

Dat komt wel eens aan de orde, maar daar is niet echt bijv. een lesschema of een planning. Dat je zegt: en nu gaan we het model, gaan we het geloof of het christelijke erin brengen, dat is niet afgestemd. Kijk ik heb hier leerplan en daar staat wel een visie, zoals ik dat net een beetje verteld heb, maar het is niet geconcretiseerd in een leerjaar of in een curriculum, nee. Dus het hangt een beetje van de persoon af, de ene zal er meer aandacht en nadruk opleggen dan de ander, althans die kans bestaat, dat is nu vrij.

I

En nu jullie het leerplan aan het schrijven zijn of herschrijven zijn, misschien ben je al klaar, met de verdeling over de jaren, haak je er dan wel dat soort momenten aan?

R

Nou we zijn nu wel bezig, ook met andere vakken wel. We proberen met natuurkunde en biologie iets te doen, dat je iets zegt van wetenschap en geloof dat zit in de derde nu, dat zit ook al in het leerplan. Maar de bovenbouw dan, in het verleden een dag net voor het vertrek van de leerlingen. Als ze hun diploma zouden krijgen, dat je ze dan nog even voorbereid op een leven na de reformatorische middelbare school, maar dat was één dag en dat was gewoon niet goed, niet genoeg, dat was te kort, dat was onvoldoende. Nou hebben we vorig jaar al nagedacht over de hele

curriculum, eigenlijk de hele bovenbouw vanaf 4, 5, 6 vwo en 4, 5 havo dat je daar bepaalde momenten dingen doet, echt concreet. Ja helaas is dat voor een deel wegbezuinigd. Zou ik toch wel kunnen, moeten zeggen: dat er niet echt tijd wordt ingeruimd, wat er van overgebleven is, kijk het vak anw staat op losse schroeven, het is nu nog wel een jaar uitgesteld maar dat gaat toch verdwijnen en we hebben dat graag vanuit de exacte hoek willen gebruiken voor dit juist, maar goed daar zaten ook andere vakken en vakkenclusters op, ja bijv. Engels en aardrijkskunde waar uren naartoe zijn gegaan, dus wij hebben dan nog een half jaar, ik meen 1 of 2 uur per week, 1 uur per week dat we iets met wetenschap en geloof kunnen gaan doen, dus dat is eigenlijk wat we nu dan geaccepteerd is door de directie, waarin wij dan dit jaar voorbereiden. Collega x zal dat doen en dat jaar daarop wellicht ehm. Maar goed dat is wel winst ten opzichte van nu, ik bedoel die ene dag is nu toch 20 lessen geworden en dat is beter.

I

Als ik dat zo hoor dan zou ik haast zeggen van jammer dat we niet wat meer oppakken als exacte vakken

R

Ja ik ben er toch wel bij geweest, maar de directie heeft beslist en anderen zaten er ook en er waren volgens mij drie indieners en ja de koek is een beetje verdeeld. Ik denk wel dat we onze invloed aangewend hebben, maar ja ik weet niet misschien toch onvoldoende gemotiveerd en dat de directie keuzes maakt en daar kunnen we ook niks anders aan doen. We hadden nog meer in gedachten de natuurwetenschappelijk methode in vierde klassen daar zijn we wel in wat kleiner verband bezig, maar dan moet het in de lessen van het vak komen en ja we zijn met vak vernieuwing bezig en dat vraagt ook heel veel van je les, dus we kunnen niet zo heel veel missen helaas. Maar anders hadden we gezegd bijv. 3 of 6 lessen biologie, 6 lessen natuurkunde, 6 lessen scheikunde, dat offer je op en dan gaan we ook zoiets echt bewust behandelen. De natuurwetenschappelijke methode heb je ook iets over wat is nou wetenschap bedrijven en filosofie

I

Je kiest het woord 'dat offeren we op', doet ergens pijn in je hart?

R

Nee, maar dat is dan een beetje misschien wel de pijn dat je zegt dat er veel in het nieuws is. Van ja mensen, opbrengst dat is het. En ja als jij dan met jouw klas een 6,7 haalt en landelijk een 6,9 dan staat er een rood blokje achter je naam. En terecht of onterecht, maar dat is nu de tijd waarin we leven.

(1) Het vak als verbijzondering van een aspect van de werkelijkheid.

I

Dat is een mooi bruggetje denk ik naar de tweede vraag. Ik denk dat je de lijn wel een beetje herkend hebt in de vragen. Dat ik eerst wil kijken oké, dit is deze aarde, hier zijn we aan het onderzoeken, dat doet een niet-christen ook. Vanuit onze eigen levensbeschouwing, christelijke levensbeschouwing,

weten we ook dat het een 'gevalle aarde' is, dus daar wil ik wat vragen over stellen. We weten ook dat in Christus God genade geeft en de doorwerking daarvan, dus dat zijn wat blikrichtingen die ik gewoon met je door wil nemen. En het eerste waar ik nu naar wil kijken is, zeg maar, de schepping an sich. Ik ben heel benieuwd, liggen daar bij jullie ook al koppelingen met identiteit of zeg je van nou nee, dat is gewoon, dat zijn scheikundige stoffen, elke willekeurige methode kun je pakken en daar geven we les mee en nou ja misschien dat er ergens verbanden liggen en dat soort dingen, dus wat is voor jullie het eigene van je vak en hoe verbind je dat weer?

R

Nee ik denk juist, maar goed daar komen we straks nog wel op terug, als je het hebt over het werk van de genade, dat dat bij scheikunde wat lastiger is. Maar ik denk dat juist in die dode natuur al zoveel ligt dat aanknopingspunten biedt om verwondering voor de schepping te krijgen. En dat staat niet in de boekjes, in die zin kun je inderdaad of dat je nu Nova pakt of Wolters Noordhoff, ik bedoel dat is allemaal, het staat er niet in, maar ik zie het wel, ik benoem het ook en ik wijs het aan. Als ik het bijv. heb over het verbranden van stoffen. En ik ben met activeringsenergie bezig, dus ik zeg van ja mensen de brandstof staat echt qua energie hoger dan het verbrandingsproduct, dus dat zou in principe kunnen gaan lopen. En dan is het bijzonder dat daar die activeringsenergie tussen zit, want anders, als die er niet was, zou die hele aarde branden, want er is zuurstof en brandstof genoeg. Dus dat zijn zo maar even voorbeelden, dat vonkje of dat lucifertje is nodig om de boel in gang te zetten. Nou dat vind ik dan iets wonderlijks. En dan kun je zeggen we zitten op een gevallen aarde en dat zitten we ook, maar dat zijn juist nog de resten van het paradijs, zeg ik dan, die er nog zijn. Kijk Guido de Bres zegt: hoe kent gij God? Vanuit de natuur en Schriftuur, en dan zeg ik nou uit die natuur kunnen we heel wat zien. Juist de dode natuur biedt voor mij mogelijkheden, ik noem ook de balans, dat je zegt van daar ben ik mee bezig dat is biologie natuurlijk ook, maar fotosynthese en verbranding dat is zowel qua energie als qua stoffen, ja zijn dat machtige balansen. Een stukje nou bijna eeuwigheid he, dat ververst elkaar en vult elkaar weer aan. Als ik met gedestilleerd water bezig ben dan zeg ik ja mensen God heeft ons bijna, ja wij verprutsen het wel weer een beetje, dan heb je de gevallen aarde met onze schoorstenen, maar wij krijgen gedestilleerd water uit de lucht, maar dat is de schepping, de waterbalans, dus het verdampen en schoonmaken van het water wat wij weer vies maken. Sowieso de eigenschappen van water, nou dat heb je misschien in het boekje kunnen lezen een stukje.

I

Ja, zijn er nou speciale woorden die je daarvoor gebruikt naar leerlingen toe om te koppelen? Ik hoor dingen als verwondering, reinigen, het schone, balans

R

Wijsheid, ja kijk vanuit die schepping kunnen we niet God leren kennen als rechtvaardig of barmhartig. Of nauwelijks. Maar wel in zijn wijsheid en zijn almacht, dus ja die woorden gebruik je dan, dus vooral ja ik denk bijna wijsheid, wijsheid van de schepping, zoals Hij alles gemaakt heeft, dat er een ontwerp achter zit en dat ik ook niet geloof dat dat vanzelf is, dan kom je ook in de richting van evolutie natuurlijk, dus maar verder heb ik niet echt heel speciale woorden. Ik zeg vaak hoe complex en hoe wonderlijk en hoe wijs is dit alles gemaakt, dat zijn toch eigenlijk de woorden daar.

I

Ja, en dat soort zaken, je geeft nu een aantal voorbeelden, dat delen jullie als sectie met elkaar?

R

Ja dat is beperkt, kijk je bent niet zo heel vaak bij elkaar en dat staat niet standaard op de agenda. Kijk, bij het maken van het vakleerplan hebben we er bewust over nagedacht, maar dan in algemene termen, maar je noemt het wel eens een keer, maar niet geagendeerd.

I

En ook niet als jij specifiek artikeltjes hebt of een leuk stukje video met gesprek en dat je dat ook weer vastlegt als het ware zodat iedereen er gebruik van maakt.

R

Nee, nee, dat is koffiepraat eigenlijk, eerlijk gezegd. Het komt wel eens aan de orde. Ik zit wel eens naast collega y en liet hij weer wat zien uit de krant van ? en evolutie enzo, maar niet meer dan dat, en dat was tussen secties in trouwens

I

Op de vak inhouden heb je heel wat invloeden: examens, opbrengsten noemde je net al, de maatschappij die een aantal dingen vraagt, computergebeuren waarmee dingen komen. Hoe staan jullie daarin? Is dat positief, is dat ook remmend op de identiteit of meer afhankelijk van wat je zelf kiest?

R

Ja ik denk dat dat. Ik moet zeggen dat ik niet heel veel met ICT doe of dingen daarbuiten, het is toch vooral het boek en wel wat hulpmiddelen daarbij, maar ik moet zeggen dat wat ik ervan zie van de ICT, van films of wat van media dat echt sec voor het vak nou niet zo identiteit ondermijnend is, behalve dan misschien dat je zegt die wetenschap en de evolutie. Dan houd ik ook wel eens stil he. Een filmpje over aardolie of zo, dan hoor je natuurlijk zo over honderd miljoen jaren en langzaam aan onder druk gekomen, dan noem ik ook het alternatief, ik zeg niet dat dat het is, maar kijk wat in honderd miljoen jaren kan gebeuren onder invloed van zwaartekracht, dat kan met een aardbeving of met een eruptie in maanden gebeuren, dat noem ik dan ook wel weer. Iets wat wellicht bij de zondvloed plaats gevonden zou kunnen hebben, dus je geeft ze dan alternatieven voor dingen die dan wel in de ICT of in DVDs voor waarheid wordt verkondigd, maar verder zie ik niet zo heel veel dingen dat je zegt van nou dat is echt spottend of gezagsondermijnend of identiteit strijdig met onze school, nee.

I

En als je je methode moet waarderen?

R

Ja in het algemeen neutraal, op de punten na die ik net al noemde, die geijkte punten van aardolie bij scheikunde dan maar verder, je gebruikt het juist ook weer als positief, maar dat staat ietsjes verder, met entropie he, dat alles streeft naar maximale wanorde, maar in het boek hebben wij niet zoveel last bij scheikunde sec aangaande identiteit, behalve wat ik al noemde van schepping of tenminste evolutie waar gewoon standaard vanuit gegaan wordt en ja toch wel een beetje de wetenschap die verheerlijkt wordt, maar ook dat is nog beperkt op de middelbare school denk ik. Dat is toch met namen op de universiteit waar dat gaat spelen denk ik, ja.

I

Ja, dus wat betreft de huidige wetenschap, het wordt wel gedaan, het wordt wel genoemd, maar niet specifiek uitgewerkt?

R

Hoe bedoel je? In welk opzicht?

I

Nou dat je het echt thematiseert voor ze?

R

Nee, nee. Het is best wel persoonsgebonden en ad hoc in die zin, ja. Maar aan de andere kant het is niet zo dat we ook zeggen van nou na een dagopening gaat het Boek dicht, zeker bij mij niet. Ja nogmaals je weet niet precies bij collega's, je gaat het ook niet weer doorspekken, maar het komt echt in een week diverse keren aanbod denk ik toch, als je dat probeert even in hoeveelheden te zetten. Natuurlijk niet iedere les en ieder niveau, maar het komt regelmatig aan bod, ja waar het kan doe ik het.

I

En waar denk jij nu dan aan? Aan heel direct relateren aan de Bijbel of gewoon aan ...

R

Nou toch vaak die verwondering voor de schepping, dat zit er vaak in, dat komt bij het atoommodel aan bod, waarom de deeltjes met elkaar reageren, nou omdat er een elektronen tekort of overschot is. Nee dat is niet rechtstreeks naar de Bijbel, maar dat is hoe knap de schepping in elkaar zit, in elkaar steekt vooral en dan kom je ook wel eens bij de Bijbel. Het is meer dat boek van Guido de Bres, met die schone letters erin en schepselen, ja.

(2) Het vak als deel van die gehele werkelijkheid, met de nadruk op dat laatste.

I

Ja, en nu gaf je net al aan van nou wetenschap focust zich op een heel klein gebiedje en je maakt een diepteboring als het ware, dat betekent dus dat je uit een groter geheel komt, doen jullie daar iets mee in je lessen, maak je die stap terug voor de leerlingen en hoe doe je dat dan?

R

Ja, nou dat zou nog veel meer en beter kunnen en gestructureerd en dan zitten we met name op het spoor van de natuurwetenschappelijke methode, wat is dat nou precies. Ik weet dat ze daar bij natuurkunde inmiddels iets aandoen, bij scheikunde nog weinig. En verder doen we het wel, wat ik net ook noemde, bij de modellen, dus niet alleen wat ik vertelde van verdampen, faseovergang, maar die modellen gaan door, doe je ook door bijv. te verklaren waarom heeft zuurstof twee waterstof atomen en stikstof drie en dan kom je weer een stukje verder en zie je dat een molecuul bestaat uit atomen, maar dan kom je opnieuw bij een moment waarop je zegt: nou snap ik het niet meer. Bijv. NO₃⁻, nitraat, dan kan ik het weer niet tekenen, dan voldoet het model dus niet. Dus je ziet, je komt

een stapje verder, maar er blijven altijd dingen die er buiten vallen. Heb je weer de mogelijkheid om te zeggen, jongens hoe meer we weten hoe meer we weten dat we het niet weten, dat is denk ja oneindig, ik bedoel je hebt moleculen, atomen, protonen, neutronen, elektronen en dan kom je bij de quarks en dan materie en antimaterie en ja dat is natuurkunde wordt dat, maar we begrijpen het nog steeds niet. God is groot en we begrijpen het niet, dat noem ik ook wel eens in de klas bij zulk soort onderwerpen.

I

Ja, vraag je dat soort dingen ook wel eens terug in toetsen?

R

Nee, nee.

I

Zou dat in jouw ogen nuttig zijn of zeg je van nou

R

Nou ik zei net nee, nee, maar kijk wetenschap en geloof is echt een moduletje, ik denk dat je voorzichtig moet zijn om dat echt in een hoofdstuk, als ik het over zuren en basen heb, dat je het daar, daar zou ik het niet zo snel doen denk ik, het is een beetje hardop denken nu. Maar je kunt natuurlijk wel straks als dat projectje gaat lopen van een half jaar, natuurlijk kun je dat toetsen, maar dan zou ik dat toch niet zo snel mengen denk ik, maar goed dat is een eerste reactie.

I

Ja, als jij terug stapt naar het geheel, op wat voor een manier doe je dat, wat voor middelen gebruik je daarbij om de leerlingen weer die stap terug te laten maken?

R

Bij nlt komt dat ook meer naar voren, dat is misschien wel aardig dat je zegt het vak nlt, wij proberen natuurlijk altijd dingen op te lossen vanuit ons vakje, maar dat is natuurlijk letterlijk een vakje, kijk het probleem of de werkelijkheid dat vangt zich ook niet in een vak, dat is geen scheikunde of natuurkunde, dat is het aardige van nlt, dan pak je een onderwerp, ja noem maar forensisch onderzoek en dan zeg je ja daar is scheikunde voor nodig, natuurkunde, biologie en dan komt alles terug en zie je ook het grote geheel. Hoe komt een slachtoffer ergens? Wat heeft er allemaal achter gezeten? Dus dat is nlt, dat je zegt van ja je gaat naar het grote geheel en er zijn meerder vakken nodig om iets te onderzoeken, probleem te onderzoeken.

I

Ja, maar jullie draaien niet in bepaalde projecten mee of dat je in een bresweek iets hebt zitten?

R

Ja misschien in de onderbouw, maar daar ben ik niet zo thuis. Ja, het cola project is bijv. wel iets, wat we in de derde klas doen. Maar cola is natuurlijk ook heel simpel, het lijkt heel simpel maar dat gaan we dan uitpluizen, wat is nou de sensatie van cola drinken, wat zit er allemaal in qua suikers, CO2 en noem maar op. Dat noemen we tegenwoordig ook wel bij de nieuwe programma's het macro en micro denken. Het macro is dat je waarneemt en micro is dan proberen te verklaren waarom je iets waarneemt. Dus daar zit het dan eventueel in.

I

En de methode, speelt die daar nog op in?

R

Als je het over macro en micro hebt, is dat net nieuw. In de vierde komt het nauwelijks aan bod en in de vijfde begin je dat nu te zien. Dat je zegt van, ik weet niet precies of je dat bedoelt met het grote geheel, maar je kunt vanuit aminozuur starten, dat weet jij zelf ook heel goed als biologie docent, met primaire, secundaire en tertiaire etc. structuren, dat is micro, eventueel meso en macro niveau. Dat eiwit zijn werk doet, ik vind dat ook weer een mooi voorbeeld van ja mensen, er hoeft maar iets te gebeuren, een paar graden warmer, en die quartaire structuur verandert en het eiwit doet zijn werk niet meer, van heel klein, micro, naar het grote geheel, macro.

I

Ja, maar goed, aan de ene kant lijkt het me ook logisch, want scheikunde vindt plaats in een lichaam of in een steen of in het water, dus zal je ook de hele mens daarin meenemen? Doet je boek dat ook voldoende of zeg je van nou dat moet ...

R

Niet, in het verleden niet, kijk we zitten nu midden in een vernieuwing, dus ik weet niet precies waar het heengaat, maar het gaat wel meer die kant op, dat vind ik op zich wel positief. Het is toch meer praktijk gericht, het moet zin hebben, dat zal je bij nlt de leerling ook nooit horen vragen van waarom moet ik dit doen, want ze zijn gewoon met waterzuivering bezig of met het opsporen van een delict, het heeft altijd een context erbuiten, dat zie je in het vak wel meer komen, contexten, of dat je daar inhoudelijk blij mee moet zijn, maar het is wel de praktijk. Dus ja, of dat boek voldoende, ik zit in het begin van havo/vwo 5 en ik heb het hele boek nog niet door geakkerd, wel globaal, maar niet gedetailleerd, dus dat we ik eigenlijk niet. Maar het gaat in die zin wel de goede kant op.

I

Oké, met wetenschap, daar heb je best kritiek op en die kritiek geef je mee, probeer je mee te geven...

R

Nou, kritiek, het is meer relativiseren, dus dat leerlingen, studenten zich straks niet mee laten lokken in de gedachten van wetenschap staat boven alles en die is een soort über, dat is het niet. Het is nuttig en we mogen en moeten ook wetenschap dragen, maar laten we het wel de waarde geven die het heeft en niet meer dan dat. En dat merk ik lang niet altijd, maar vaak wel.

I

Breng je ze in contact met die toch wel harde, wetenschappelijke opvattingen? Er zijn natuurlijk zat mensen om ons heen die dat uitvechten.

R

Nou, dat doe ik niet echt, dat is even persoonlijk gewoon, ik weet niet of collega's dat doen, maar dat zou een mooie plaats kunnen krijgen in die projecten dan toch, denk ik. Wat we in de derde al een beetje doen en dan laten we ze gewoon een keer naar Midas Dekkers luisteren of Dawkins, er zijn genoeg mogelijkheden, maar dat doe ik persoonlijk niet. Ik heb meer die lijn van verwondering voor

de schepping, dan dat ik echt wetenschappers laat zien of aan het woord laat en dan zeg van nou waar zit nou hun zwakke plek of hun blinde vlek.

I

Maar als ze straks nou een vervolgstudie gaan doen, wetenschappelijk, hebben ze dan voldoende in huis om A, te onderkennen, B ook om iets alternatiefs te hebben?

R

Nou vanuit mijn gezichtspunt niet, denk ik, niet voldoende, daar is werk te doen en daarin zijn we ook bezig. Dus nee, er is werk aan de winkel, dat kan en moet beter. Te meer omdat je hoort dat studenten toch, niet altijd, maar best regelmatig toch in een spagaat komen en gaan ontkoppelen en dat is best zorgelijk.

I

En heb je voldoende steun zeg maar aan wat er vanuit christelijke hoek verschijnt? Of is dat ook weer heel verwarrend?

R

Vind ik moeilijk, moeilijk te zeggen, omdat ik daar nog niet echt goed opzoek naar ben. Kijk, ... is dan nu bezig van wat is er allemaal is. En er is natuurlijk best veel, vanuit Delft ook zijn er best wel, ook christenwetenschappers, ja ... is ook actief in Delft, en je ziet dat wel denk ik toch wel toenemen, een stukje bewustwording op de universiteiten en dat ze elkaar ook opzoeken, binnen SGP verband of CU of gewone christenen, wetenschappers die elkaar ook regelmatig ontmoeten, dat hoor je en dat is heel mooi. Maar goed, nogmaals, of dat voldoende materiaal is, ik hoor van ... dat er genoeg is, maar zelf ben ik er niet goed opzoek naar geweest, dus dat kan ik niet zo beoordelen. We willen wel binnenkort naar Prins Maurits in Middelharnis, die ook al bezig zijn. Ik denk dat we juist van vrijgemaakte scholen, als ik ze zo even mag noemen, wel kunnen leren, die steken daar meer energie in dan wij, denk ik, als refo school.

I

Maar dat ben je wel van plan om te gaan doen?

R

Ja, we hebben een afspraak gemaakt met Prins Maurits, kijk het is een beetje jammer. Vorig jaar hadden we een behoorlijk forse opzet en dat dat uiteindelijk toen wegbezuinigd is, dat betreur ik. Er is nog iets van overgebleven gelukkig, maar goed we hebben het er al over gehad. De uren van anw die wel aan elke leerling werden gegeven maar ik zeg ja om binnen het natuurprofiel toch vooral exact te worden ingevuld, maar ja dan krijg je daar misschien een derde van of een kwart.

I

Het I&K-platform, ken je dat?

R

Ja, ik ben daar ook een poosje in mee geweest, dat weet je ook wel, want we zijn samen geweest. Ja, wat dan wel weer lastig is, zeker in deze tijd met die vak vernieuwing, ben ik echt heel druk en je hebt ook je privé en je kerkelijk leven en dan zou je meer willen doen dan eigenlijk kan doen, dus dat is lastig. Kijk je ziet de uitnodiging, ik ben er pas weer een keer geweest, vorig jaar, maar dan komen

die nieuwe mailtjes weer en dan zeg je ja, ik kijk in mijn agenda en ik kan niet, dus ja dat is wel jammer.

I

Maar zouden jullie wel behoefte hebben dat verschillende secties van verschillende scholen in het land, dat je gezamenlijk iets oppakt, dat scheelt natuurlijk ook al een heleboel werk.

R

Ja, ja zeker, dan hoef je niet allemaal het wiel uit te vinden.

(3) De gebrokenheid en de doorwerking van de zonde, zichtbaar in het vakgebied.

I

Dan heel specifiek, de doorwerking van de zonde en de dood, gebruik je dat ook om leerlingen daarin zeg maar ogen te openen, verder te helpen, dit is toch duidelijk wel een schepping die mooi was, maar nu zwaar aangetast is?

R

Ja, ja, ik denk wellicht wat minder dan het positieve wat ik net al noemde, maar het speelt zeker. Ik heb het net al even genoemd, een belangrijke wet van de thermodynamica entropie, iets streeft naar maximale wanorde, dat druist zo in tegen hoe het in het paradijs was van eeuwige bestemming en het was allemaal zeer goed, en dat noem ik dan ook. Ik bedoel, ja misschien een stokpaardje, maar als ze nou in de evolutie zeggen dat iets vanzelf van wanorde is tot iets ordelijks komt, als ik om mij heen kijk mensen en ik zaag een boom om en ik ga een jaar later kijken, dan wordt dat allemaal maar minder, dus die toenemende entropie dat is toch een harde wet die je ook gewoon om je heen ziet plaatsvinden en dan zeg ik ja, dat is iets van de zonde. Dus dat is een punt wat ik daar kan noemen, verder zijn we natuurlijk met dode materie bezig, dus de dood ja dat is toch vrij lastig bij scheikunde om dat handen en voeten te geven denk ik, maar wel het degenereren, kijk de balans van energie is er, maar dat wil nog niet zeggen dat we die energie op gegeven moment nog hebben, restenergie nog bruikbaar is, dat is toch een probleem, luchtvervuiling en noem maar op. In die zin is er natuurlijk genoeg te zeggen.

I

Als je daar nu zo over nadenkt, denk je dat leerlingen geholpen zijn als wij dat als school meer zouden belichten en daarbij stilstaan?

R

Ja niet zozeer over dit punt, maar in het algemeen. Ik heb het fotojaarboek ook wel eens, of wel eens, dat doe ik altijd als mentor in de examenklas, dan stel ik ze nog wat vragen en het viel mij op dat misschien wel 10 of 20 procent dan noemt dat ze toch dingen een bepaalde plek kunnen geven,

dat zijn dan havo leerlingen, maar dat ze blij zijn met de richtingen die ik gegeven heb en de accenten die ik gelegd heb, en daar komen ze dan zelf op terug en dat is dan mooi vind ik, dus daar hebben ze dan denk ik toch wel wat aan.

I

Ja, en de methode, heeft die nog een bepaalde visie daarop?

R

Nou volgens mij niet, is die daar redelijk neutraal in, dingen gebeuren en dood is dood en dat is gewoon een schakel in de natuur want ja dat geeft weer de cyclus ook, zij zien de dood ook als een onderdeel van de cyclus, dus zij zien dat niet als iets ernstigs ook eigenlijk. Op een gegeven moment is het afgelopen en word je weer grondstof voor nieuw leven.

I

Ja, want bij biologie is dat ook natuurlijk iets positiefs, zonder dood geen evolutie.

R

Ja, ik denk dat dat bij biologie nog sterker speelt, als het aan de orde is, dan is dat hier ook wel.

(4) De mogelijkheid van genadig herstel door de kracht van Christus.

I

En dan vraag ik bij 6 heel specifiek van: lopen er vanuit de vak inhouden bouwende lijnen richting het geloof, levensbeschouwing, zie jij heel concreet aanknopingspunten?

R

Ja, maar dat gaf ik net ook al aan, dat je soms wat herhaalt, dat heb ik dus in gedachten, in de onderbouw, heel basaal dingetjes maken, dat is dan nask tech geweest, tweede klas, natuurkunde en techniek bij elkaar, dat heeft denk ik weinig met levensbeschouwing te maken, in de tweede. In de derde hebben we dan wetenschap en geloof waarbij we dan best wel wat dingen die spelen aan de orde stellen en daarop willen we eigenlijk voorborduren, als ik het zo mag zeggen, in de vierde klas natuurwetenschap en geloof. Dus dan zit je met name in de hoek van de wetenschap. Wat is dat nu precies? Dus vragen stellen, hypothese stellen, onderzoek doen, conclusies trekken, dat raam. En in de vijfde dan wat voorbeelden vanuit de geschiedenis, van hoe is dat nou gegaan en daar zijn ook best hele mooie voorbeelden van. Dat mensen bijv. een bepaalde theorie aanhingen, bij Lavoisier is dat bijvoorbeeld gebeurd, en die heeft alle moeite gedaan, hij heeft de bewijzen liggen, bijv. de wet van behoud van massa, terwijl de gevestigde wetenschap het had over broddelwerk. In ieder geval, je ziet gewoon dan dat bepaalde wetenschappelijke scholen vasthouden aan iets. En het tegendeel bewijst zich al soms tientallen jaren en later wordt het dan geaccepteerd. Nou dat is dan ook wat aardigs wat in de vijfde, en dan de filosofie de wetenschapsfilosofie in de zesde, dus wij zitten te denken aan een doorgaande leerlijn. En met de directie is nu besloten om in de zesde met filosofie te beginnen en hopelijk, kijk als dat vrucht oplevert, nuttig lijkt en blijkt, wellicht dat die dan naar beneden gaat zakken of de directie naar beneden gaat zakken naar 5 en 4. De eerste prioriteit ligt even bij de zesde, dat is denk ik ook wel terecht, want dat zijn de leerlingen die bijna de wetenschap instappen.

I

En als je nou je gedachten even laat gaan naar de gewone, concrete lesonderwerpen, liggen daar punten waarvan je zegt, die gebruik ik echt omdat het zo mooi, natuurlijk zeg maar, past binnen je geloof, je levensbeschouwing en dat geef ik leerlingen mee hun leven in, dus even niet die wetenschapsfilosofie die daar overheen hangt, maar gewoon even inhoudelijke, concrete dingen?

R

Nou echt een opbouwende lijn zie ik daar niet in. Je ziet wel in de vierde bijv. heb je het veel meer over eenvoudige stoffen of moleculen, dan heb ik bijv. over water en al zijn schitterende eigenschappen, kookpunt, polariteit, traag vermogen, al die dingen, dat is een eenvoudig molecuul. En in vwo 6 hebben we het dan over eiwitten wat ik net al noemde, dus daar zie je wel een opbouw in, dat het steeds complexer wordt, maar je kunt met water een mooi voorbeeld of de wijsheid van God noemen en dat kan je bij een eiwit ook, dus in die zin zit er niet echt een opbouw in.

I

Nee, maar dat zijn wel dingen die je wel doet? Je hebt laatste op de studiedag...

R

Jawel, ja ik heb daar een keer een soort workshop over gehouden wat bij inderdaad en bij water en bij eiwit weer terugkomt overigens. Dus in die zin is dat weer een doorloper.

I

Als jullie dit als sectie dit soort dingen behandelen, is dat dan op een manier waarbij je de leerlingen uitnodigt om daar in te stappen om daarin mee te denken of is het meer van zo het onderwijs in elkaar zit, dit is wat het boek zegt, leer dat.

R

Ja, de eerste methode is best mooi, dus dat je de leerling laat ontdekken, in laat stappen, dat kost wel heel veel tijd, plus dat het lastig is, een deel van de leerlingen die wil dat wel, maar een deel is toch wel redelijk inactief. Dus wij doen dat zeker niet heel vaak, maar soms wel, soms pakken we nog wel eens ene practicum erbij, dat is best heel aardig, dat je ze dus zonder dat je ze de theorie geeft bepaalde dingen laat waarnemen in het practicum, dat doen we wel eens. Dus dan geven we eerst het practicum en daarna de theorie en dan zijn ze zelf met denken al met gedachten overgekomen. Maar ik moet zeggen dat 80% wellicht andersom gaat, omwille van de tijd, omwille van wellicht of vanwege het mensbeeld

I

Zou het ook te maken kunnen hebben met de leeftijd van de leerlingen?

R

Ook, zeker.

I

Eerst opnemen voordat je kunt gaan bouwen.

R

Ja dat denk ik zeker. Misschien dat het op een basisschool bijna nog wel beter gaat, dat denk ik zelf. En als ze dan 18 of 19 jaar bereikt hebben, in de tussentijd is best lastig om ze zelf goed, actief te krijgen, ze hebben zoveel andere dingen wat in het lichaam veranderd, dus in die zin is de puber niet de makkelijkste leerling om stof te laten opzuigen of zelf te laten ontdekken is mijn gedachte.

I

Ja, dan komen we richting vraag 7. Je hebt al een heleboel dingen genoemd. Weet je nog dingen waarvan je zegt van, nou daar ben ik nou echt concreet anders dan de Daltonschool die daar verderop staat?

R

Ja, maar het gaat alleen om de vak inhouden. Kijk qua lesgeven, de manier van lesgeven, maar dat is meer pedagogiek, inhoudelijk denk ik ja bij scheikunde met name toch botst bij bijv. de aanwezigheid van aardolie en aarde, ik denk dat ik daar dan toch tegen dat axioma van miljoenjaren ontwikkeling, daar altijd wel de vinger bij leg, dat sla ik eigenlijk nooit over. Niet om te zeggen van jongens dit is fout en dat is het, maar het relativieren.

I

Maar zijn er ook nog punten waarvan je zegt daar kies ik echt voor andere woorden, andere metaforen?

R

Nee dat is toch beperkt, bij scheikunde. Ik kan niet op iets komen.

I

Is wel leuk, je gaf net een voorbeeld van Lavoisier, maar in feite, doordat er andere metaforen, andere maatschappelijke omstandigheden zijn, is hij in staat om die dingen te verwoorden en te ontdekken.

I

Uit eerder opmerkingen maakte je beetje duidelijk dat landelijk zijn er dingen gaande, maar het is lastig om aan te sluiten?

R

Ja, maar dan is dat niet zozeer denk ik inhoudelijk of organisatorisch, maar ik heb genoemd gewoon de tijdsdruk, dus dat je daar eigenlijk niet de tijd voor kunt maken. Dan zal dat misschien bij de ene persoon ander liggen dan bij de andere, want eerlijk gezegd heb ik na school ook veel, van druk gezin en ambtelijke taak, dus ja dan is het echt door drieën knippen je tijd, je moet ook nog een keer slapen. Ik kan me voorstellen dat een docent die die taken niet heeft en misschien een kleiner gezin of geen gezin meer tijd ervoor vrij zou kunnen maken. Dus dat is een beetje de klem. Ik denk dat er op dit moment best wat georganiseerd wordt, dus de kans is er om er te zijn, maar ja dat moet je ook kunnen invullen.

I

Ja, en zouden jullie daar ook ideeën voor hebben? Als je zegt van nou stel voor er komt een landelijk clubje die vanuit scheikunde gaat nadenken

R

Ja je zou er zeker aan willen participeren, maar dat neemt het tijdprobleem nog niet weg natuurlijk, dat is dan het lastige.

I

Nee maar dat je eens aan kan geven van nou op die punten van de methode zou ik vanuit mijn christen zijn een wat andere invulling of andere artikeltjes, etc.

R

Ja, ik denk niet dat je het boek moet veranderen of dat dat ook niet gaat, gewoon praktisch denk ik dat dat heel lastig wordt, maar wellicht iets daarnaast, ik denk dat je dan eerder ziet. Dat je zegt van er is een module in een bepaald jaar wat je kan geven, naast het boek. Kijk, de concurrentie is keihard in de uitgeverwereld, er zijn er twee geloof ik maar om daar een aparte lijn in te gaan leggen, ik denk niet dat dat, maar misschien qua ICT dat je iets kan doen. Ben ik ook eigenlijk wel een beetje beducht voor om te zeggen van nou ja nu komt er een reformatorisch scheikunde boek, daar zou ik niet voor zijn denk ik toch. Ik vraag me af of dat wel verstandig is. We zitten bij 8 he burgers van twee werelden.

I

Precies

R

Daar speelt het natuurlijk ook, kijk aan de ene kant al zou dat half lukken dan is dat op de middelbare school, want op de universiteit zal dat zeker niet meer gebeuren, maar bij scheikunde, bij biologie ligt dat anders, maar bij scheikunde vraag ik me af of dat nodig is, ik heb al eerder aangegeven dat dat toch niet zo vaak botst. En dan vraag ik me af of je dat in het boek moet zetten of dat de docent, die een vitale functie hebben, het moet zeker geen tv-kastje aan de muur worden, ik denk dat het meer leeft en aanspreekt als die man/vrouw zijn persoonlijke inbreng daar heeft, als voorbeeldfiguur. Dus ik vraag me ook af dat je teveel moet organiseren, moeten we nou bronnen zijn, misschien wel een soort databank, ik zit even hardop te denken, dat docenten dingen kunnen vinden, maar dan toch die persoonlijke, want de een is hier goed in en de ander daar goed in en dat moet je vooral niet willen strijkijzeren.

I

Ja, even terug naar onze school wat wij wel doen. Er liggen een aantal beleidsplannen, waarin ook het christelijke verwoord wordt en een van de dingen heb ik eruit gehaald daar zeggen we als school we willen bereiken dat leerlingen waardevolle burgers worden van de samenleving, maar dat is niet de diepste reden van ons bestaan, maar dat we aandacht geven aan de vorming en toerusting van leerlingen vanuit Bijbel en belijdenisgeschriften. Het gaat erom dat jongeren burgers worden van het koninkrijk van de Here Jezus Christus, burgers van twee rijken.

Als sectie, kun je aangeven hoe jullie zoiets gestalte geven? Werkt dat door, is dat aanwezig?

R

Ik vind het eigenlijk best een lastige, want burgers van twee rijken, wat bedoelen we dan precies? Volgens mij bedoelen we dan toch het geestelijk koninkrijk en de wereld, het uiterlijke leven. En ik zie dat toch niet zo snel overgaan. Wat ik wel belangrijk vind, dat heb ik, ja dat is bijna persoonlijk, op een gegeven moment denk ik dat heel veel mensen dat hebben, dat je een keer op een moment komt in je leven, dat is vaak ook ergens in de puberteit wellicht, dat je zegt van ja is het nou allemaal

waar? Is er nou een leven na dit leven, is de Bijbel, is God er wel?, al die dingen. En dan heb ik persoonlijk, ik denk dat dat wel vaker kan spelen, dat je vanuit die natuur eigenlijk wordt vastgehouden, dat heb ik persoonlijk gehad. Dus vanuit de natuur werd ik vastgehouden, dat ik dacht van, liep ik buiten, dit kan niet vanzelf zijn, dus zo werd ik eigenlijk weer teruggeworpen naar de Bijbel en dan zeg je oke volgens mij is dit niet spontaan, is er dus een God en als die God er is, dan geloof ik toch ook wel dat de Bijbel en het christendom de unieke godsdienst is, en zo kwam ik weer terug eigenlijk, ik was bijna op het randje weg van alles en via de natuur wordt je bijna teruggeduwd en dan kom je weer terug, dan komt God en Gods Woord weer terug. Voor mij persoonlijk heeft het heel veel mijn leven gedaan eigenlijk. Ik denk dat dat bij heel veel, kijk als je leerlingen hebt die net op dat randje zitten, dan denk ik ook niet meer dat je met de Bijbel moet komen want sec de Bijbel is ook maar een verhaaltje wat mensen verzonnen hebben, maar dat je dan vanuit de natuur bijna nog de mogelijkheid hebt om ze terug, dat is dan ook mijn drijfveer in het vak, in de scheikunde, om ze dat mee te geven.

I

Maar als ik jou zo hoor praten, zijn het dan haast twee gescheiden werelden?

R

Niet, nee, ja maar nogmaals, bepaalde delen komen in het uiterlijke, in de schepping terug, macht en majesteit en wijsheid, wat ik al eerder noemde, maar dat Christus gestorven is, dat kan ik de natuur niet zien, dat kan ik de scheikunde ook niet zeggen. Ik kan hooguit zeggen dat God wijs is en misschien ook wel goed, maar dat Hij barmhartig is en liefde heeft dat overstijgt het onstoffelijke, dus in die zin ligt er wel een scheiding, maar uiteindelijk zal het natuurlijk het leven doortrekken. Kijk, iemand die burger van de hemel is, die zal dat ook, dat zie je bijna in de wet terug denk ik, God liefhebben boven alles en de naaste als jezelf, dat je dan burger van twee rijken wordt, ja inderdaad. En dan zal dat niet tot dat ene rijk beperkt blijven, maar ik denk dat wij het bij scheikunde toch vooral in het rijk bezig zijn van de stof en het uiterlijke van de schepping en de natuur en ja je hoopt dan dat ze daardoor uitkomen bij de schriftuur, dus bij God die genadig is in Christus, ondanks onze zonden.

I

Maar als je dat, die twee rijken als volgt bekijkt: de overheid zegt heel duidelijk ik heb een bepaald soort burger nodig, die een aantal capaciteiten heeft, die zichzelf willen ontplooiën, die economisch belangrijk is en als school zeggen we oké, daar doen we goed ons best voor, wij worden betaald door de overheid en mijn vak draagt daaraan bij, via kerndoelen enz. Tegelijkertijd proef ik dan in deze woorden maar we willen toch iets meer dan die individualistische burger die

R

Ja, dat is natuurlijk dan juist dat je bepaalde gedragen bij leerlingen wil bewerkstelligen, een bepaalde vorming geeft, bepaalde eigenschappen krijgen, zoals het thema van dit jaar normen en waarden en liefde bijbrengen, maar eerlijk gezegd zie ik dat dan niet zo in scheikunde, dat je daar instrumenten bij hebt, dan wordt het toch meer van hoe sta jij in de klas en hoe stimuleer jij als mentor de onderlinge verhoudingen, sociaal dus, dus dan ben je toch met pedagogiek bezig, denk ik. Ik zie vanuit het vak niet zo heel veel mogelijkheden, althans bij scheikunde. Kijk, bij maatschappijleer ligt er meer, maar de dode stoffen en reacties daartussen kan ik weinig liefde en rechtvaardigheid, enz. uitputten. Dus dan heb je het toch over de dagopening en je gedrag in de klas, doen wat je zegt, zeggen wat je doet en geduld betrachten, liefdevol met elkaar omgaan, respectvol, enz.

I

Ja, en dan bij 9 de apologetische houding, attitude wordt erg gewaardeerd. Wat doen jullie als sectie daarmee?

R

Ja we hebben het in de visie opgenomen, ik kan het voorlezen: we willen bereiken dat leerlingen nieuwsgierig is naar de verklaring van natuurverschijnselen. En wat ons vak dan daaraan kan bijdragen: dat de leerling inzicht krijgt in alleen dat deel van de natuur aan de orde komt dat zich leent voor onderzoek, dus het moet wel waarneembaar zijn, meetbaar zijn en zich ervan bewust is dat er een spanningsveld kan bestaan tussen natuurwetenschappelijk denken en christelijk geloof. Dat is wat er zwart op wit staat, als je zegt apologetische houding dan denk ik dat het goed is dat het enerzijds bijv. ervoor te zorgen dat onze leerlingen de Bijbel kennen, de schrift, maar goed dat is geen scheikunde, maar wel die gedachtes vanuit de natuur een schepping heeft, dat hij ook kennis heeft, ik ben niet, geen voorstander van het creationisme, maar ik vind wel dat naast het verhaal van de evolutie ook ons verhaal moeten hebben, dat we wel serieus genomen worden later, ook met kennis, ook kennis van de natuur, maar ook kennis van die buitenwereld. Dus dat we ook die leerlingen voorbereiden, maar dat doen we al een beetje met die 6 vwo module, dat we van de wereld laten zien van wie is jouw, als ik het zo mag zeggen, tegenstander. Ken je, dat is heel zwaar natuurlijk, ken je vijand, maar daarmee kun je hem ook bestrijden, als ik het zo zwart-wit mag zeggen. Dus ken de buitenwereld, ken de Bijbel, ken de natuur, dat zijn dan bij mij, als ik het over apologetiek heb en ook natuurlijk de vormen waarin je, maar dat is dan meer bijna sociaal gezien gesprekstechnieken of hoe ga je gelijk pats boem tegen in of ga je naast iemand zitten, enz.

I

Maar als ik nou wat leerlingen erbij zou halen en ik zou vragen deze punten, wat krijg ik concreet mee?

R

Dat zullen ze moeilijk kunnen benoemen, dat is niet concreet gemaakt. Ik denk dat dat, althans bij mij als ik voor mezelf spreek, onbewust meespeelt, maar je maakt het niet concreet. Je bent er wel mee bezig, de leerling herkent het waarschijnlijk niet eens, hij krijgt het wel mee. Bijna onbewust, wellicht moet je het wel herkenbaar maken of concreet.

I

En ziet de sectie daar mogelijkheden toe om bijv. in het leerplan sterker te verwoorden, neer te zetten en daardoor ook

R

Ja wellicht is dat mogelijk ja, maar ook daar noem ik toch maar even de tijd, kijk, vorig jaar zijn we best wel enthousiast, ..., ... en ik zijn een paar keer bij elkaar geweest en dan komt de waan van de dag, zo noem ik het maar even, dat wordt versterkt door de vakvernieuwing nu. Wij gaan echt de nieuwe boeken in en elke opgave is weer nieuw, dat kost echt heel veel tijd. Dus ik ben bang dat het de komende 1 of 2 jaar, dat het op een laag pitje blijft. Maar het idee is er, het ideaal zelfs, denk ik. Dat je mag zeggen, maar goed het moet handen en voeten krijgen. En wellicht als we door die puls, golf heen zijn van werk, ik bedoel dit jaar 5 havo en vwo, volgend jaar 6 vwo, als we erdoorheen zijn dan zal het nog een jaar, ik heb ook zo het idee dat we dan ons vak leerplan moeten herschrijven. Ik vind het ook te groot overigens, ik heb hem hier bij me, het zijn 105 kantjes en dat werkt niet, maar goed dat gaan we met ... doen. Ik zou een kleine willen maken, iets van 50 kantjes lesstof in, als je het

PTA erin zet dan kan het digitaal erbij. Dan krijg je 50 kantjes, wat nu zeer arbeidsintensief is om het actueel te houden. En dan kom je denk ik juist bij de punten die belangrijk zijn. Ondertussen hoop ik ook dat we wat hebben kunnen doen met wat modules en dan kun je dat weer inwerken, dat zijn mijn toekomstgedachten.

I

Ja, en van oud-leerlingen, krijg je wel eens feedback?

R

Zeker, ik weet dat we met de onderwijscommissie daar ooit eens over gesproken hebben. Ik weet bijvoorbeeld het groepje excellent, dat onderzoek daaraan gedaan heeft, niet zozeer alleen over geloof, maar ook soort van evaluatie met hen. Dat was best heel nuttig en zinvol. Ja dan heb je zoiets, dan heb je zo'n middag gezeten en dan denk ik uiteindelijk, want eerst is het dan van ja jongens het is vertrouwelijk dat gaan we niet doorpraten, maar voordat je het weet ben je een paar maanden verder en dan vraag je je af wat is er van beklijft en wat staat er nog op papier en wat doen we er nou concreet mee? Dan is dat weer een laag rendement, helaas. Maar goed, we moeten dat blijven doen, maar ook vervolgstappen zetten, dat het niet in een laatje valt, nog niet eens dat, dat het nog niet eens op papier staat, maar dat het in de hoofden is geweest en over een paar jaar weer